

1. San Remo látképe

2. Madonna Della Costa szentély San Remoban

3. Kikötő San Remoban, az 1930-as években

4. San Remo, Casino Municipal

VASZARY JÁNOS (1867-1939)

San Remo, 1937

Olaj, vászon | Oil on canvas, 90,5 x 87,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Vaszary J.

Kezdő ár | Starting price: 50 000 000 Ft | 142 857 EUR
Becsérték: 90 000 000 – 130 000 000 Ft
Estimate: 257 143 – 371 429 EUR

PROVENIENCIA | PROVENANCE:
| korábban Hazai Ödön gyűjteményében

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:
| Vaszary magángyűjteményekben. Virág Judit Galéria, Budapest, 2015. március 28.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:
| A magyar festészet rejtőzködő csodái II.
Mű-Terem Galéria, Budapest, 2005. szeptember 10. – október 9., 168-169. oldal
| Vaszary János (1867-1939) gyűjteményes kiállítása.
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007. október 18. - 2008. február 10., katalógus: 199.

Vaszary J.

A VASZARY-KÉRDÉS

Ha Vaszary János nem Magyarországon, hanem például Párizsban élt volna, akkor ma a modern művészet legnagyobbjai között emlegetnénk a nevét. Nagyformátumú, ízig-vérig festői alkatának szűk volt itthon a tér, váratlan stílusfordulatait nem tudta kellőképpen lereagálni a hazai kritika, tökélyre fejlesztett festői nyelvét, annak megannyi dialektusával virtuozitásként, üres dekoratívizmusként vagy éppen intellektuális ridegségként aposztrofálták. Pedig Vaszary minden egyes korszakában a tökéletességben kifejeződő teljességre törekedett, ezt mutatja egyébként életművének egésze is, ha egyetlen szerves egységnek tekintjük azt. Jól emlékszem, hogy amikor 1980-ban először láttam egy nagyobb Vaszary-kiállítást Kaposváron, alig tudtam elhinni, hogy a realista, szecessziós, expresszionista és art-decos művek szerzője egyazon személy. Mintha több festő, több nagyon jó festő bújt volna meg egyetlen név

alatt. Hosszú időbe telt, mire megérteni véltem törekvéseit; ma úgy látom, a figurativitásból akarta elérni az absztrakciót. Vaszary kapcsán, mint neki különösen fontos festőt, Picassot emlegeti a szakirodalom, én azonban sokkal inkább Matisse festészetéhez látom hasonlónak életművét. Nem véletlen, hogy mindkettejükkel szemben egyfajta „befogadói hiátus”, egyfajta távolságtartás érzékelhető a műértő közönség részéről. Ugyanakkor Vaszarynak mindig voltak lelkes hívei, kollégák, tanítványok és nem utolsósorban műgyűjtők. Utóbbiak közül Révész István és Keleti Andor gyűjteménye volt a legismertebb, de jelentős számú és fajsúlyos művek voltak Hazai Ödön birtokában is. Sokatmondó adat, hogy a Magyar Nemzeti Galériában rendezett 1961-es nagy Vaszary-émlékiállítás, amely a mester halála után először vetett számot az életművel, Hazai Ödön gyűjteményéből tíz képet állítottak ki.

A FEHÉR KÉPEK KORSZAKA

1925-ben Vaszary hosszabb időt töltött Párizsban, a múzeumokat látogatta, a Louvre termeit járta be újra és újra, miközben nem kevésbé nyugözte le a modern nagyváros színes, mozgalmassága, a modern művészetet bemutató galériák végtelen sora. „Vaszaryt érdekelte az az új Párizs, érintkezési pontokat keresett az eligazodáshoz” – írja Gergely Mariann. A műkereskedők kínálatából Foujita, Van Dongen és Utrillo munkáit emelte ki, bár némi iróniával azt is megjegyezte, hogy „tehetségük mellett nem utolsó életművészek”. Az École de Paris festői-

től kapta a bátorítást festői nyelvezete radikális megújításához, melynek során az addig használt sötét alapot fehérre cserélte, és erre vitte fel a tiszta színekből építkező látványt. A párizsi inspirációhoz járult a következő években egy másik, attól nagyon eltérő, mely nem kevésbé termékeny hatással volt Vaszary festészetére. Ez pedig nem más, mint az 1926-tól évenként ismétlődő itáliai nyarak gazdag élményvilága, az a mediterrán tér-, szín- és fény-élmény, amely az érzékelés közvetlenségével kapcsolta össze a modern életformát az antik szépségeszménnyel.

ITÁLIA

Az olaszországi utazások helyszíneit szinte naplószerű pontossággal örökítették meg a festő vázlatfüzetei. Járt Firenzében, Assisiben, Piranóban, Riminiben, Alassioban, és utolsó itáliai nyarán, 1937-ben San Remóban. A vázlatokból aztán télen, a műteremben keletkeztek a tengerpartot, a műemlékeket, a lobogó életet vagy éppen a csendet felidéző képek. A látott valóság mozzanataiból egy új esztétikai dimenzió valósága bontakozott ki. Ahogy Ernst Cassirer írta a perspektíva szimbolikus tartalmáról folytatott vita során, az 1920-as évek

elején: „A világ művészi felfogásában és megalkotásában a motívumok eme küzdelme és vitája helyébe egy tiszta egyensúly lép. Ebben a tiszta egyensúlyban áll az esztétikai tudat élete. A művészi szemlélés nem pillant túl a képen keresztül valami másra, ami benne kifejeződik és megjelenítődik, hanem elmélyül magának a képnek a tiszta formájában és ki is tart ennél.”

A kép önmagában érvényes, egy olyan teljesség hordozója, amelyből nem lehet elvenni és amelyhez nem lehet hozzátenni.

SAN REMO

A Ligur tenger partján fekvő San Remo (mai írással Sanremo) egyike az olasz Riviéra gyöngyszemeinek. A régi város egy kúpos dombra épült, ez a La Pigna, melynek csúcsán messziről feltűnik a Madonna della Costa temploma. A domb alatt, a tengerparton modern épületek sorakoznak, a háttérben mélyzöld erdővel borítva az Alpok nyúlványai látszanak. Vaszary a tenger felől, a kikötő benyúló mólójáról készített vázlatok alapján éteri fényben lebegve festette meg a várost. Korábbi tengerparti képeivel összehasonlítva itt egy lírába hajló meditatív szemlélet váltja fel a pillanatképek életteli ragyogását, „egy bizonyos légység, bársonyosság veszi át az uralmat [...] egy alig észrevehető édesség az ed-

digi – szinte erőteljes – vonalakat és színeket oly jótékony módon enyhíti, hogy szinte líra csendül ki belőlük” (Herman Lipót).

A színek oly mértékben áttetszővé válnak, mintha üvegre festette volna a képet, szinte azt mondhatni, a színek helyét átveszi a fény. Az a remegő és mégis időtlen fény, amely bejárja a hasonló térbeli rendet követő régi kínai festményeket, ahol az egymás fölé rendelt regiszterekben a valóság újabb és újabb magasságai bontakoznak ki.

Bár váratlanul, élete teljében érte a halál, ez a kép, Vaszary egyik utolsó itáliai látomása búcsú mindattól, amit szeretett, attól, amit féltő gondaldal hagyott az utókorra.

BOROS JUDIT

5. Vaszary János: San Remo-i orosz templom, 1937
Magyar Nemzeti Galéria

6. Vaszary János: San Remo, 1927
Magántulajdon

